

Két javaslat mai életünk emlékeinek megörökítésére

A Hazafias Népfront Országos Bizottsága néhány hónapja két érdekes javaslatot nyújtott be *Vörös Károly*, a bizottság egyik tagja. A javaslatok a felszabadulás 30. évfordulója alkalmából (mely egybeesik a 2. évezred utolsó negyedszázadának kezdetével) a mai Magyarország látványának és valóságának széleskörű komplex megörökítését célozzák: tanulságul a ma emlékül a jövő számára. A javaslatokkal a Bizottság — időközben ülése nem lévén — eddig érdemben még nem foglalkozott, a bennük foglalt gondolatok és szempontok azonban ettől függetlenül is figyelmet érdemelnek. (Szerk.)

1. A „Magyarország arca a 30. évben” c. akció javaslata abból indul ki, hogy a magyar tudományosság éppúgy, mint a közéleti tevékenység mindazon ágai, melyek valamilyen vonatkozásban a történeti múltba visszanyúló ismereteket igényelnek, hosszú idő óta fájdalmasan észlelik a múlt Magyarország rendszeres képi ábrázolásainak hiányát. Jóllehet az utolsó 100 évben óriási mennyiségű, a legkülönbözőbb technikával készült képe ábrázolás született Magyarországról, ezek részint valamely adott terület szempontjából színet felmérhetetlenül szétosztottak, gyakorlatilag felhasználhatatlanok, részint az adott területnek csak néhány, valamely szempontból érdekes: meghatározott események színhelyeként jelentőssé vált, vagy ellenkezőleg: jelentősége miatt meghatározott események színhelyévé váló, vagy általában egyedi értékeik, sajátos funkcióik, táji, városképi szépségeik miatt jelentős pontjait ábrázolják, ezekre korlátozódnak. Ugyanakkor egy város, egy falu olyan, és területének legnagyobb részét kitevő részletei, melyek egyszerűen csak a hétköznapok, a dolgozó tömegek mindennapi életének korántsem festői keretei, jóformán semmi figyelmet sem, vagy csak igen csekély érdeklődést keltettek. Jelentős hátránnyá vált minden olyan tudományos vagy közéleti tevékenységnek (kom-

munális politikától kezdve a közművelésig), melynek egyre nagyobb szüksége van az egy adott terület társadalmának tudatát (életformát formáló környezetén, ill. annak alakításán át is tükröződve) napjainkig is sokban befolyásoló hajdani tényezők, hatások, magatartások ismeretére.

Világos, hogy ezek az igények az utánunk jövő generációk részéről korunkkal szemben is jelentkezni fognak, anélkül, hogy rendszeres kielégítésükre a számbajöhető képanyag óriási bőrsége ellenére is valódi lehetőség nyílne.

A javaslat ezért azt célozza, hogy a *Hazafias Népfront a feiszabadulás 30. évfordulója alkalmából kezdeményezze Magyarország rendszeres és teljességre törekvő felényképezését* társadalmi munkában, az e célból számbajöhető szervezetekre támaszkodva.

Az akció során 1974. április 4. és 1975. április 4. között

a) rendszeresen, utcánként azonos léptékben (pl. mechanikusan 100 m-ként készített felvételekkel) felveendő minden belterület, a városképben, település szerkezetben betöltött funkciójára vagy értékére való minden tekintet nélkül.

b) Felveendő külön, ezenkívül minden — részletesen meghatározandó — központi funkciót betöltő épület, objektum vagy ilyennek színhelyéül szolgáló bármely hely.

c) Rendszeresen, azonos léptékben (pl. mechanikusan 200—300 m-ként készített felvételekkel) felveendő a külterület, faluhatár képe a kivezető útvonalon haladva, — ezután pedig minden egyéb olyan pontról, melynek a területről, műemléki, funkcionális vagy egyéb szempontból jelentős objektumok, látványok stb.

Cél az, hogy az a—c pont alapján készült felvételekből a terület egészéről (a fényképezési tilalom alá eső területeket természetesen kivéve) összefüggő, egymást kiegészítő kép keletkezzék.

A javaslat szerint ezt kiegészítve felveendők továbbá — amennyiben az a—c alatti szompontok alá nem tartoznának is — a helység összes — meghtaározott időpont előtt, ill. után (pl. 1948 előtt, vagy 1970 után) épült házai, házcsoportjai vagy egyéb építményei; felveendők egyes, korunkra jellegzetesnek érzett interieurök is: műhelybelsők, iskolaterem, hivatal, üzlet, egészen egy-egy jellegzetes lakás belsejéig lemenően.

Az akció célja az kell hogy legyen, hogy az így előálló képanyagot néző személy előtt a maga teljességében ott álljon az a látvány, amelyet egy adott helységről 1974—75-ben látni lehetett. Ezt kiegészíteni lehet a helysége vonatkozó összes 1945,

de a legalább 1965 óta kelt útmutató, idegenvezető, képesalbum, képeslevelezőlap, prospektus, egy-egy példányával és egy pontos térképpel, melyen, illetőleg az ahhoz csatolt jegyzéken jelölve lenne, hogy az egyes filmszalagok, képcsoportok melyik pontról, illetve mely útvonalon haladva készültek.

Az akció bázisául kínálkoznak megfelelő munkamegosztással az iskolai, üzemi, vállalati, hivatali fotószakkörök; a művelődési házak fotószakkörei, honismereti szakkörei; a megyei és helyi múzeumok, levéltárak, könyvtárak, idegenforgalmi hivatalok, műemlékvédelmi szervek, természetbarát szervezetek stb. ezeket a Hazafias Népfront helyi bizottságai koordinálhatnák.

Az akció végeredménye szabványméretű fényképek rendezett gyűjteménye lenne tetszés szerinti példányban; a másolatok a Hazafias Népfront letéteként a megyei múzeumban vagy levéltárban lennének egy-egy példányban elhelyezhetőek: a negatívokat egy példányban központilag (talán a Nemzeti Múzeumban vagy az Országos Levéltárban), egy példányban helyileg (abban a közgyűjteményben, mely *nem* őrzi a másolatokat) lehetne elhelyezni.

2. Ezt a javaslatot részben kiegészíti a másik javaslat, mely a „**Magyarország 1975-ben**” c. akció során, — például a *Pesty Frigyes* által a múlt század 60-as éveiben végzett hasonló kezdeményezést véve — ezt ajánlja: *1974 folyamán, ez év egy meghatározott időszakára vonatkozóan az ország összes szakigazgatási egységében, illetőleg településében gyűjtessenek össze meghatározott, a helység akkori állapotát komplex módon tükrözni képes gazdasági-politikai-kulturális jellegű adatok.*

E munka jelentőségét indokolja az, hogy az egy helysége vonatkozó hivatali dokumentáció, statisztikai anyag részben szétszórtsága, részben a szakszerűtlen vagy hanyag kezeléssel előálló hiányosságai folytán, hasonló összkép, keresztmetszetek összeállítása már néhány év múlva is a legnagyobb nehézségekbe fog ütközni, — ugyanakkor világos, hogy az ilyen komplex, alapot meghatározó munkálatok jelentősége minden hosszabb távú helyi, sőt sok szempontból országos politikai tevékenység számára is éppúgy nélkülözhetetlen, mint a majdani helytörténeti kutatók számára: mindketten olyan alapot kapnak, melyhez részint minden későbbi fejlődést nyugodtan hasonlíthatnak, részint olyan képet, melyet az ország többi azonos léptékben ábrázolt helységéhez is hasonlítva, belőle a helység vagy régió viszonyait illetően pontos és jól használható képet rajzolhatnak maguknak.

A munkálat országosan egységesen meghatározott konkrét kérdések hosszabb-rövidebb megválaszolásából állna, melyhez helyes lenne, ha mellékletként bekérnők a községi tanács, a tsz. az ott dolgozó nagyobb üzemek, a Hazafias Népfrent szervezet stb. ez évi beszámolóinak egy-egy példányát is; esetleg iskolai értesítőket, vagy a helyi (megyei) illetőleg az országos sajtóban a helységről az illető évben megjelent tudósításokat, vagy legalább azok bibliográfiáját. Ezek körét (minimum-maximum) ugyancsak külön meg lehetne állapítani. Esetleg versenyt is lehetne indítani a minél részletesebb leírások elkészíttetése érdekében.

Az egész anyagot legalább 3 példányban lehetne készíttetni, egy példány helyben maradna a Hazafias Népfrentnél, egy a megyei Hazafias Népfrent-bizottsághoz kerülne; egy példányt Budapesten a Hazafias Népfrent levéltárában lehetne elhelyezni; ugyanakkor az ország teljes anyagát két példányban mikrofilmre lehetne venni, és ezeket egy országos, illetőleg egy megyei közgyűjteményben lehetne elhelyezni.

A javaslatoknak a Honismereti Bizottság, majd az összes illetékes szervek által történt elfogadása esetén a konkrét részletek kidolgozása: szempontok, módszerek megállapítása a Bizottság feladata lenne, mely a feladatot a szükséghez képest külső szakértők bevonásával oldhatná meg.

Vörös Károly